

SZABADSÁG

POLITIKAI NAPILAP.

Előfizetési árak:

Helyben: Negyedévre . . .	3 korona.
Egészévre	12 "
Vidékre Negyedévre . . .	5 "
Egészévre	20 "

Felelős szerkesztő:

Rudnyánszky Gyula

Kiadó laptulajdonos:

László József.

Egyesszám ára 4 fillér.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Debrecen, Csapó-utca. Telefon 275.

Alkotmányos élet Debrecenben.

A tegnapi napon dült el Debrecen város három kerületének sorsa. Tegnap nyilatkoztak a pártok és felállították jelöltjeiket. Megkezdődött tehát az alkotmányos élet mind a három kerületben. Kérdés már most csak az, vajjon a választási urnából, melyik jelölt neve kerül ki győztesen.

A II. kerületben Dr. Bakonyi Samuval szemben már karácsonykor megtörtént a szabadelvűek jelölése és a választás akkor Dr. Münnich Aurélna esett. Tegnap délelőtt pedig a III. kerület szabadelvű választó polgárai tartották jelölő gyűlésüket a Frohner szállóban, melyről az alábbiakban számolunk be.

Dobieczi Sándor jelölése.

A Frohner szálló étterme már kora délelőtt megnépesedett a III. kerület választó polgáiraival, s lehettek vagy 300-an, amikor Kerekes Géza az ülést délelőtt fél 11 órakor megnyitotta. A gyűlésen ott láttuk Domahidy Elemér főispánt, Rásó Gyula királyi tanácsos alispánt, Dr. Lőfkovics Arthur tákarékpénztári igazgatót, Kernhoffer József az osztrák-magyar bank főnökét, Aczél Géza főmérnököt, Eritz Ernő máv. főfelügyelőt, Krausz Vilmos főrabbit, Kardos László, Reichmann Armin, Szigemeth Károly Váczy János stb. stb. a kereskedő polgárság, vasutasok és iparos világ színe-javát.

Az ülés megnyitása után Eritz Ernő szóllalt fel. Meg kell állapodnunk — úgy mond — a III. kerület képviselő jelöltje személyében. Ezt a személyt azonban nem szükséges sokáig keresni, ez a személy már meg van Dobieczi Sándor személyében, akit mi szeretünk, nagyrabecsülünk. Láttuk három esztendőn keresztül Dobieczi önzetlen munkásságát. Mindig Debrecen városának javára dolgozott. Nem csapott nagy lármát, csöndben dolgozott úgy a parlamentben, mint a városi képviselő testületben. Nagy érdemei vannak a sertésvásár, a világitási ügy, az állategészségi ügy, és a szőlőszet terén. A vasutasok érdekében is megtette a magáét a parlamentben. Azt hiszem, hogy a kerület választó polgárai egyetértéssel abban, hogy képviselőjelöltünk nem lehet más, mint Dobieczi Sándor. (Eljenzés.)

Kerekes Géza ezután kijelentette, hogy a gyűlés egyhangulag Dobieczi Sándort kiáltotta ki képviselőjelöltnek. Majd fölkerítte Dr. Lőfkovits Márton, Podolszky Béla, Papp György, Tóth András, Szlucha István, Falk Armin és Szendrő Sándort, hogy a jelölést Dobieczi tudomására adják és őt a gyűlésre meghívják.

Mikor Dobieczi a terembe lépett hatalmas éljenzéssel fogadták. — Kerekes Géza tudomására hozta a jelölést és arra kérte, hogy úgy mint a múltban, a jövőben is kövessen el mindent a szabadelvűpárt és a város érdekében.

Dobieczi Sándor válaszában

Megköszöni a jelölést — megköszöni a tömeges megjelenést. Nem terjeszkedik az eszmék harcára ezt programbeszéde alkal-

mából tárgyalandja. Ma csak hálásan köszöni eme tüntető szívességet, annál inkább mert tudja, hogy ez a szabadelvű eszmék diadalát jelenti. Az igaz szabadelvűség diadalát hirdeti ez, melynek lobogójára a valódi demokratizmus elvei vannak felírva, s melyek hivatva vannak a teljes jogegyenlőség alapján biztosítani szeretett Hazánk haladását.

S ez nemcsak üres jelszó. A valódi szabadelvűség egyformán védi a kis és nagy ember érdekét. Megnyitja az utat mindenkinek arra, hogy önmaga, szűkebb családjá és a társadalom javára teljes egészében fejthesse ki munkásságát. S védelme alatt nem a rang, avagy születés kegyeltjei, hanem a valóban értékes emberek hódítanak tért minden pályán.

Nem osztályozza az emberiséget osztályok vagy felekezetek szerint, hanem utat és módot nyújt a tehetségek érvényesülésének.

Nézzünk magunk körül. Mindnyájan a munka emberei vagyunk. Kevés született közülünk burokban a sors kegyeltjeként — és mégis elértük életcélunkat a család alapítást és megszereztük családunk biztosításának feltételeit. De természetesen mind a becsületes munkának köszönhető. Nos tisztelt uraim — mondja szónok — a szabadelvű eszme becsületes munkát kíván a parlamenttől is — és ott sem tűrheti meg a herékét. Ha megköveteljük a munkástól, a gazda embertől, a tisztviselőtől az odaadó munkásjogot, meg kell követelnünk azt a parlamenttől is!

Ezt akarja a szabadelvű eszméket képviselő párt elérni! Elég volt a szószátyárkodásból.

Mindenki, ki a munka embere — meg kell, hogy követelje a magyar parlamentnek nyugodt és komoly munkásjogát és azt, hogy az ország előtt első sorban felelős nagy többség azt a munkaképességet minden körülmények között biztosítja!

A választó polgároknak tömeges megjelenése is azt tanúsítja, hogy ezt a törekvést helyeslik.

Ezért mond ismételtlen köszönet t. Most még csak azt kéri, ne higgyenek ama sokféle mendemondának semmit.

A szabadelvű pártban nem honol sem a demagógia, sem az internacionale sem idegen befolyások nem uralják.

Valóban nevelésesegek ezek a mesék! Egyik azt találja fel, hogy Ausztriának akarjuk eladni Magyarországot! Na akkor jobb vevőt keressének, nem ezt a szegényt, a bomlasztó elemektől szétcibált földrajzi fogalmat. De mikor félt a büszke magyar a bécsi sógortól!

Nem átalja a Budapesti Hirlapnak december 27-iki számában azt híresztelni, hogy Ausztria még a nagy Németországot is képes felfalni s ezért kell tönkre tenni a magyar alkotmányt. Szórol-szóra ezt mondván: Tudják azt, hogy a különböző vérmérsékletű, más-más történeti multtal és uralkodó családdal bíró Németországot csak addig lehet szoros kapcsolatban tartani, míg a déli rész nem látja, hogy az északi rész nagyobb mértékben fejlődik, míg érdekeit itt sértve nem találja, míg megvan a reménye, hogy Olaszország s az Adriai-tenger felé

való előnyomulás folytán a súlypont feléje fog terelődni.

Ha a német államok azt tapasztalják, hogy érdekeit egyformán meg nem védhetik, akkor előtörnek majd nagy erővel a szeptikus törekvések. Ha ekkor Ausztria egységes s Magyarországot járószalagon vezetni képes: akkor eme törekvések mellett Ausztria sikra szállhat s ennek fejében Németország e részének újból vezetője lehet. Nem ok nélkül igyekeznek a Habsburgok-családi összeköttetések és barátság útján föntartani az összeköttetést Németország déli részével.

Hát ennyire együgyűnek tartják a magyar józan közvéleményt hogy ilyen dajka mesék megijeszítik azt!

Azt mondják, mi lesz ha megcáfolják a többséget. Ez meg éppen vérlázító ezt hirdetni, hogy annyira súlydnt nemzetünk.

De ha ki is van zárva annak még csak lehetősége is, bizony mindég akadt 16—20 léha ember ki előidézi a törvényes állapot megszűnését, mi valódi veszély az alkotmányrendre nézve.

Azután azt is híresztelik, hogy a szabadelvűpárt a hivatalnok embert lenézi. Ugyan mutassanak rá hol mondott olyasmit valaha csak egy szabadelvű ember, mint a minöket nap nap után kiabálnak az ellenzéken, szolgál hadnak nevezvén a derék, szorgalmas munkája után élő intelligens embereknek országfenntartó elemét.

Ha szabad nagy dolgok jellemzésére kis példákra hivatkozni, szónok bátran kérdezheti, van e valaki, ki azt merné állítani, hogy ő nem bánt egyformán a legkisebb alkalmazottal s legnagyobb hivataltársaival, mindenkiben az emberi méltóságot tisztelvén s hogy nem szoritotta volna szivesen meg a nehéz munkától érdessé vált tenyerét — ha a becsületes munkában durvult el. Nem, nem. Ne tévesszék meg önöket az álhírek.

Es hogy még egy példát hozzon fel, megemlíti, hogy ott van leghatalmasabb emberünk, vezérünk Tisza István. Van-e ember, kit mellőzött volna. Egy, gazdag külföldi bankárral beszélt szónok. Ő mondta azt: „Ez a valódi államférfi. Nem tudja, mi a tettetés. Nem tudja, mi a nagyképszerűség. Világos fő s ha nem is hangoztatja hivalkodóan: nagy magyar. Ha ő néhány évig vezet az ország ügyeit, akkor teljesül az Ön ábrándja s meg lesz a nagy, a hatalmas, a gazdag Magyarország!”

Igen uraim. Ez nemcsak az én ábrándom, ez a mi közös célunk.

A műhelyben, a kereskedésben, a tanván dolgozó ember mind-mind arról álmodzik. De ezt csak az igaz szabadelvűség teremtheti meg. Ezért kövessék-e zászlót. Legyenek barátaim, fegyvertársaim, — hogy megérjük, hogy nagy és hatalmas legyen Magyarország!

Dobieczi beszédét szünni nem akaró taps és éljenzés követte, mi után Kerekes az ülést bezárta. A jelölő gyűlés gróf Tisza miniszterelnökhöz a következő üdvözlő táviratot intézte:

Nagyméltóságu

Gróf Tisza István

miniszterelnök urnak

Budapesten

A debreceni szabadelvű párt harmadik

Debrecen, nyomatott László József könyvnyomdájában.

kerületének képviselő-jelölésére mai napon egybegyűlt nagyszámu választók egyhangu lelkesedéssel volt szeretett képviselőjüket Dobiecki Sándort kiáltották ki jelöltjüknek, s felhasználják ez alkalmat arra, hogy Nagyméltóságod iránti határtalan bizalmuknak és ragaszkodásuknak kifejezést adjanak.

Kerekes Géza elnök,
Dr. Nyiri Ernő jegyző.

Thaly Kálmán és Bakonyi Samu dr. beszámolója és jelölése.

Mig a szabadelvű pártiak a Frohner szállóban ülészetek az alatt a függetlenségi polgárok előtt Thaly Kálmán és Dr. Bakonyi Samu tartották a beszámolójukat, mely egyuttal programbeszédük is volt. A Bika szálló dísztermét zsufolásig megtöltötte, nem a választó közönség, hanem a szocialista munkások. Választók közül alig lehettek többen 3-400-nál. Márton Imre a függetlenségi párt elnöke nyitotta meg az ülést. Utána Thaly Kálmán tartott hozzá beszámolót. Beszédje alatt a szocialista munkások zajos tüntetést rendeztek, ami az ősz tudóst annyira felingerelte, hogy erős kifejezésekkel utasította rendre a rendezőket. Majd Bakonyi számolt be 3 évi képviselői működéséről és mondta el egyben programbeszédét is. A gyűlés után lakoma következett, melyen még néhány időszerű, politikai beszéd is elhangzott.

Választási mozgalmak.

Baján a törvényhatósági bizottság mai ülésén az ellenzék a királyi leirat felolvasását zajongva fogadta. Rajk Aladár volt orsz. képviselő tiltakozást akar jegyzőkönyvbe vétetni, de indítványát a közgyűlés tulnyomó nagy többséggel elvetette.

Esztergomban a királyi leirat kihirdetése céljából ma tartott városi közgyűlés után az esztergomi szabadelvű városi képviselő tömegesen Frey Ferenc eddigi orsz. képviselő lakására vonultak s őt újból jelölték. Frey Ferenc a jelölést elfogadta. Az esztergomi szabadelvű párt egyidejűleg úgy a kormánynak, mint az országos szabadelvű pártoknak és a főispánnak bizalmat szavazott. Az egyesült ellenzék holnap népgyűlést tart; jelöltje Kmety Károly egyetemi tanár lesz.

Győr város mai közgyűlésén a városhoz a képviselőválasztások alkalmából intézett királyi meghívó levél felolvasása után Kiss Jenő felszólalt és azt fejtegette, hogy ő alkotmányvértést lát a meghívó levélben. A közgyűlés viharos eláll! kiáltásokkal megakasztotta a szónokot beszéde folytatásában, az elnöklő polgármesterhelyettes pedig erélyesen figyelmeztette a szónokot, hogy a meghívót ilyen hangon nem engedi tárgyalni. Kiss Jenő azt indítványozta, hogy a közgyűlés emeljen óvat a meghívólevél ellen. Wottitz Károly a vita berekesztését indítványozta, a mit a közgyűlés egyhangulag elfogadott és a királyi meghívót hódolatteljes tisztelettel nagy többséggel tudomásul vette.

Kiskunfélegyházán Czajlik Kálmán kir. táblai bíró veszi fel a küzdelmet, mint szabadelvűpárti jelölt, Holló Lajos függetlenségi jelölttel szemben.

Kolozsvárt Indre László román nemzetiségű ügyvéd kezdeményezésére román politikai párt van alakulóban.

Sopron város ma Széchenyi Emil gróf főispán elnöklelte alatt rendkívüli közgyűlést tartott, a melyen a jövő évi országgyűlést egybehívó királyi kéziratot olvasták fel. A tanács a kézirat tudomásulvételét és a központi választmánynak megfelelő eljárás végett való kiadását javasolta, mire a különben távol maradt ellenzék részéről Kovács István tiltakozott a kormány ama ténye ellen, hogy az uralkodónak az országgyűlés feloszlására tanácsot adott és tiltakozásának jegyzőkönyvbe vételét kérte. Szilvássy Márton felszólalása után azonban a közgyűlés nagy lelkesedéssel egyhangulag a tanács javaslatát fogadta el.

Székesfehérvárott a függetlenségi párt Ziehy Jenő grófot jelölte. Havranek polgármester a kit a szabadelvű párt akar felléptetni, a jelölést nem fogadja el. Helyette Törley József pezsgőgyárost emlegetik.

Ujvidéken a szerbek szövetségre léptek a kerület választóival és a jelöltséget dr. Hodza Milán pánszláv szerkesztőnek ajánlották fel, a kit erről táviratilag értesítették.

Az érsekújvári kerület függetlenségi pártja a múlt héten értekezletet hívott egybe amlyen Kovács Pál volt néppárti képviselő ellen Barabás Bélát akarta jelölni. Az értekezlet azonban eredménytelen maradt, mert a néppártiak nem engedték szóhoz jutni a függetlenségi párt Barabás Béla, akit a koalíció vezérőbizottsága küldött a kerületbe, azt ajánlotta a választóknak a tegnapi népgyűlésen, hogy elveik fenntartásával szavazzanak Kovácsra, mert a szövetkezett ellenzék nem állít más jelöltet.

Ujpest község szabadelvű polgársága ma impozáns nagygyűlést tartott az upesti község háza dísztermében. Ez alkalommal egyhangu lelkesedéssel bizalmat szavazott eddigi képviselőjének, Wolfner Tivadarnak. Egyben kimondotta a nagygyűlés, hogy Wolfner Tivadar nyílt levelét tudomásul nem veszi, a jelöltségről való lemondását el nem fogadja és hozzá hétfőn, január 8-án a gödöllői kerületből ezer tagu monstre küldöttséget meneszt és följánla neki újból a gödöllői kerület szabadelvűpárti jelöltséget. Egyuttal küldöttséget meneszt az országgyűlési szabadelvűpárt elnökségéhez és gróf Tisza István miniszterelnökhöz, hogy minden befolyással hassanak oda, hogy Wolfner a jelöltséget elfogadja.

A nagygyűlés ugyan akkor felhívta község képviselő testületét, hogy Wolfner Tivadar a község érdekében tett önzetlen munkálkodásáért Ujpest község díszpolgárává válassza.

Beregszászról táviratozzák, hogy a felvidék képviselőjelöltje Barta Odön most tartja beszámolóját. A választók óriási lelkesedéssel, egyhangulag jelöltöknek kiáltották ki eddigi képviselőjüket.

Zilahról jelentik, hogy az ottani szabadelvűpárt mai gyűlésén Tagányi Sándort jelölte. Az ellenzék holnap tartja szervező gyűlését és azon a régi képviselőt, Lengyel Zoltánt lépteti föl.

Eperjesen a szabadelvűpárt Szmezsányi Jenő volt főispán, közigazgatási bíró jelölte. A szövetkezett ellenzék 11-én tart nagygyűlést. A giralti kerületben Somossy Boldizsár, a héthársiban Bornemissza Lajos a szabadelvűpárt jelöltje.

Tiszaháza. Tiszaházán Dókus Ernő jelöli a szabadelvűpárt. Ellene Uray Imre lép fel.

Török-Becséről jelentik: A szabadelvűpárt Gallovich Jenőt, a D. M. K. D. főtitkárát jelöli. Ellenjelöltjei Pavlovics Ljubomir és Popovics György nemzetiségiek.

Felső-Vissó. A vissói kerület szabadelvű választói Reviczky Ottó kir. közjegyző felhívására e hónap 10-én jelölő gyűlést tartanak, amelyen Nagy Ferenc képviselőt fogják jelölni.

Pápa. A szabadelvűpárt ma Hegedüs Lorántot jelölte, aki elfogadta a jelöltséget és nagyhatású beszédet intézett a választókhöz.

Hajdu Bözörményből jelentik a Magy. Táv. Irodának: A hajdubözörményi függetlenségi párt ma Dr. Benedek János volt képviselőjét léptette fel. Benedek programbeszédét a jövő héten tartja. A szabadelvűpárt még eddig nem jelölt, ifj. Lengyel Imrét és Dr. Szabó Lajost emlegetik.

Szatmárból jelentik, A szatmárnémeti szabadelvűpárt Hieronymi Károlyt egyhangu lelkesedéssel jelölte. Hieronymi programbeszédét esütörtökön tartja meg. A függetlenségi párt, mivel gróf Károlyi Gyula kijelentette, hogy ő nem függetlenségi, tehát a jelölést nem fogadhatja el, Uray Gézát jelölte.

Löcséről jelentik: A löcei szabadelvűpárt mai látogatott ülésén dr. Hertelendy

Lászlót képviselő jelöltjéül egyhangu lelkesedéssel kikiáltotta.

Szocialista jelölések.

Hosszapályin Fülöp László munkás. **Magyar Cséken** Onisor Tódor földbirtokos. **Margitán** Bakó Ferenc szőlőgyártó. **Nagyszalontán** Heller Zsigmond szücs. **Székelyhidon** Gál Gergely kisgazda. **Tenkén** Onisor Tódor földbirtokos. **Ugrán** Bereczky Sándor asztalosmester. **Mező-Kövesden** Galvicsky János földmives. **Battonyán** Helmezy Lajos kisiparos. **Szegvárott** Mezőfi Vilmos lapszerkesztő. **Nádudvaron** Abrachám István földmives. **Szoboszlón** Huszka Mihály földmives. **Poroszlón** Szász József földmives. **Szolnokon** Vasadi József.

Napi hírek.

— **József kir. herceg állapota.** Fiuméből táviratozzák József főherceg egészségi állapotáról ma reggel 9 órakor a következő orvosi jelentés adott ki: Éjjele jó. Erőállapota valamivel javult. Szívműködés és táplálkozás kielégítő. Érverés 76, hőmérséklet normál. Dr. Kiselják főhercegi udvari orvos, Dr. Grossic primárius.

— **A Vöröskereszt Egylet közgyűlése.** A magyar Vöröskereszt Egylet debreceni fiókja tegnap délelőtt a városháza nagytermében rendes évi közgyűlést tartott, melyen Simonffy Imre kir. tanácsos elnökölt. A közgyűlésen az egylet pénztárnoka, Zádor Lajos, ki husz éven át kezelte a debreceni fiók vagyonát, felmentését kérte. A közgyűlés Zádornak sajnálatl adta meg a felmentést és helyébe pénztárnokul Somossy Lászlót választotta meg. A pénztárnoki jelentés szerint a főknak 11.040 korona vagyona van, mely összeget helybeli takarékpénztárban helyezték el. A debreceni népkonyha számára a közgyűlés 100 koronát szavazott meg. A választmányt alakították meg ezután, melybe 20 női és 20 férfitagot választottak. A magyar Vöröskereszt Egylet országos közgyűlésén a debreceni fiókot Simonffy Imre elnök és Márk Endre titkár képviseli. Végül elhatározták, hogy háboru esetére a vasuti állomásnál 12 betegre berendezett helyet kibővítik, hogy abban 200 beteg férjen el.

— **Egy tanár tragédiája.** Budán, a Bánuteában ma délután egy uriasan öltözött férfi az utca pocsolyájába feküdt és folyton kiáltotta:

— Ne nyuljatok hozzám, mert meg vagyok delejezve!

A szerencsétlen embert bevitték a főkapitányságra, a hol megállapították róla, hogy Bátor József máramarosszigeti tanár. Bátor hivatásának áldozata. A tanítóképző egyik legszorgalmasabb tanára volt. Lélekteremtő és magyar nyelvet adott elő. A kolozsvári lapokban közölt cikkei révén lett ismertté neve. Utóbb súlyos idegbaj vett erőt rajta, a miért családjába Budapestre vitette s itt a János kórházba helyezte el. Innen a minap gyógyultan elbocsátották. Egy rokona hétfőn kísérte a vasutra, onnan azonban eltűnt. Azóta étlen-szomjan esatangolt az utcán s mint később kiderült, a Zugliget bokrai között halt. A szerencsétlen embernek a főkapitányságon ételt és italt adtak, aztán pedig a mentőkkel a lipótmezei tébolyda megfigyelő-osztályába szállították. A rendőrorvos állítása szerint üldözési mániában szenved és gondos gyógykezelés mellett felgyógyulhat.

— **Fegyenc, mint jelölt.** A sok száz jelölt között a legkülönbözőbb foglalkozású akad. Minisztertől az iparossegédig minden fajta foglalkozás képviselve van a jelöltek tarka táborában, sőt még fegyenc is akad közöttük. Nagyváradon ugyanis a szocialisták jelöltje Silberstein Dezső szabósegéd, akit a nagyváradi törvényszék az élesdi zavargásban való vezérszereplés címén négyévi fegyházra ítelt. Most rója le büntetését. Sil-

berstein és a fegyház vasrácsai mögött, ahonnan minden polgári jog száműzve van, éri az a megítélés, hogy elvtársai tüntető bizalommal képviselőül jelölik. Ez az első eset Magyarországon, hogy fegyencet jelölnek a képviselőválasztás alkalmával. Olaszországban az általános választások idején négy-öt ilyen jelölésre is szavaztak és hármát meg is választottak. Silberstein Dezsőt, aki alig tud a jelölésről, különben is hiába választanák meg. Az új Ház igazoló bizottsága azonnal megsemmisítette a mandátumát, mivelhogy a törvény azt tartja, hogy két nyeregben, képviselőházban is, fegyházban is, nem lehet egyszerre ülni.

Bereczky Lajos gondnokság alatt

A Bereczky Lajos szomorú tragédiájának megindító befejezése a hivatalos lapban megjelent hirdetés, melynek szövege a következő:

A debreceni kir. törvényszéki közhírre teszi, hogy Bereczky Lajos rendőrségi fogalmazó, 36 éves év. ref. vallású debreceni lakost a 13132-904. P. számú ítéletével az 1877. évi törvények XX. szakasza alapján, elmebetegség miatt gondnokság alá helyezte.

Az Országos Párhajellenes Szövetség január hó 9-én hétfőn este 6 órakor az állami számvevőszék tanácstermében (IV. Zöldfa utca 22.) igazgató-tanács ülést tart, melynek napirendjére a becsületbírói szabályzat tervezetnek folytatólagos tárgyalására van kitűzve.

Eljegyzések. Az elmúlt héten a debreceni anyakönyvi hivatalnál a következő 27 pár jelentette be eljegyzését: Lember Ferenc—Bodon Juliánna, Suba Ferenc—Veres Juliánna, Fogarasi Sándor—Sóvágy Zsuzsánna, Kapitány Ferenc—Sarkadi Juliánna, Sipos László—Kovács Erzsébet, Varga János—Arany Eszter, Kiss Imre—Brukner Mária, Neumann Gyula—Pál Jula, Szegedi Gábor—Lantos Juliánna, Holló Sándor—Csukás Lidia, Szilágyi Imre—Fagyal Róza, Pongor Bálint—Nagy Ágnes, Mező János—Pintér Terézia, Kovács Ferenc—Demjén Erzsébet, Dévai Nándor—Zsányi Mária, Pósa János—Szilágyi Mária, Katona Lajos—Szabó Eszter, Batiz József—Bende Eszter, Farkas József—Nyutó Margit, Tóth Kálmán—Sziifft Etelka, Tóczy János—Ádám Zsófia, Róth Ignác—Kutezel Gizella, Guller Márton—Wétecz Katalin, Tóth Mihály—Kovács Erzsébet, Tápai Lajos—Molnár Mária, Kovács József—Nagy Eszter, Paksay Sándor—Korma Juliánna.

LETZTER JÓZSEF fényképészeti-festészet és fényképnagyítási műterme Piac-utca 44. dr. Ujfalu-ház. Állandó fényképkiallítás a műterem kapubejárataánál levő kiskabátban

Az Arany Bika kávéházban minden este orgányzene

Bernd Róza.

Irta: **Hauptmann Gerhard.**

Bemutatták 1905. a debreceni színházban január hó 8-án.

Hauptmann Gerhard a Takácsok szerzője, nem ismeretlen a debreceni közönség előtt. Jót, rosszat eleget mondtak róla annak idején, bár az igazi Hauptmant csak tegnap ismertük meg igazán, mert egész valójában csak tegnap a Bernd Rózában mutatkozott be. Hogy ellenségeinek számát gyarapította-e, vagy növelte híveinek csékely, de lelkestáborát, azt a közeli jövő fogja megmutatni. A bemutatás után ítéletet mondani fölötte, legalább is időelőtti, ha egyáltalán nem lehetetlen. Minthogy valaki Hauptmanról és bemutatott színművéről a szó legtágabb értelmében vett tárgyilagosságot mondhat, ahhoz elengedhetetlenül szükséges az, hogy azt az irányt, amelynek uttörői között Hauptmant az első sorban látjuk küzdeni, legalább főbb vonásaiban ismerje.

A színműirodalom szekerének rudját hovatovább a realizmus apostolai az ugynevezett veristák fogják igazgatni a gyorslábú Pegazusok gyeplőit nemsokára talán a Bernd Róza szerzője, talán más, de mindenesetre

az 6 táborból való fogja kézben tartani, irányítani. A helyzet nemsokára egészen meg fog változni s a vezető szerepét ezentúl az Észak emberei fogják vinni; felváltva a Dél szülőiteit, akik századok hosszú során át irányítói voltak a szellemi haladásnak a színműirodalom terén is. Mi magyarok, akik saját helyzetünkkel és vérmérsékletünkkel fogva sem az egyik, sem a másik párthoz nem tartozhatunk, mi akiknek a nagy szellemi harcba beleszólásunk is alig lehet, a csendes szemlélő szerepére vagyunk kárthatva s mint a tengerpart szikláit úgy a déli, mint az északi szél által felkorbácsolott tenger hullámainak verését egyaránt érezzük. Tegnap este pl. az északi tenger hideg hullám csapásai borzongattak meg, holnap — lehet — a déli tenger melegsége hozza forrongásba a verünket.

Bernd Róza maga az új korszellem gyermeke. Amit tesz, azért teszi, mert úgy akarja, a következményeknek elszántan elébe mer menni, mert előre számolt azokkal. El sem hinnék Hauptmannak, hogy egy fiatal leányból annyira kiveszett légyen a régi jó időkben! fennmaradt idealizmus s hogy egygyenge leány, annyira a saját eszének, egyedül Enjének erejével küzdjön és bukasson el az élet harcában. Pedig el kell hinnünk, mert hiszen látjuk és láthatjuk mindenfelé, ha egy kicsit szíjjel nézünk a világban. A Bernd Róza tragédiája sokszor megismétlődik az életben más téren, más társadalmi osztályegységével, s a nagy harcot egyedül megvívó ész, a realizmus egyedüli zsarnoka számtalanszor felmondja a szolgálót, mint ahogy a szegény Bernd Rózánál tette.

A többiek is mind-mind a mai kor gyermekei, az öreg Berndet kivéve, azért tetszik olyan sivárnak, olyan ridegnek maga a darab. Mintha nem is emberek lennének azok, akik hozzánk beszélnek, de ha azok is, bizonyosan nem közlünk velük, mondhatnák sokan a nézők közül. De igaza nem igen lenne egyiküknek sem, mert nem ők a természetellenesek, a nem létezők, hanem mi nem akarunk magunkra ismerni bennük. Jól mondta, aki mondta, hogy csak olyan tükörben szeretjük magunkat nézni, amely előnyös színben mutat be, de az olyant, a mely egy és más hibánkat is visszaadja, visszatükrözi, megbotránkozva dobjuk el. Az új iránynak egyedüli célja éppen ez s első parancsa, mely hozzánk szól: ember ismerd meg tenmagadat! Akik Bernd Rózát ebből a szempontból vizsgálják, azok elítélni semmiesetre sem fogják.

A szereplő személyzet felette nehéz munkát végzett, midőn ez új darabot sikeresen adta elő.

Jeszenszkyné, Bernd Róza személyesítője, fényesen beigazolta azt, hogy méltán tartjuk őt elsőrangú tragikái erőnek.

A megcsalt és szegényében esküszegővé, majd gyilkossá lett leányt oly megrázó hűséggel és erővel állította elének, hogy nemcsak szánalmat éreztünk irányában, de rokonszenvünket, sőt bukása után bocsánatunkat is elnyerte. — Ennél nagyobb hatást pedig elérni nem lehet, s éppen ezen hatások elérésének hiánya, fogyatékossága volt másutt a darab bukásának egyedüli legfőbb oka.

A művésznőnek dicsőségére válik az a körülmény, hogy a közepes szánu közönség telt ház helyett tapsolt és ünnepelt. Palágyi, mint Flaunn Kristóf, figyelemmel játszott és jól alakított. Csiky az öreg Berndet, alakította kifogástalanul, Csontos, Kell Ágost szerepében újra tanujelét adta kiváló jellemző és alakító tehetségének. Ezt a félszen megrajzolt becsületes iparost oly természetesen állította elének, hogy a legrokonszenvesebbé lett előttünk, bár elejétől végig természetellenesen jámbor és vallásos egész lénye. Streckmant, az intrikust, a szerencsétlen Róza megrontóját, mint ő mondja: ördögét Sebestyén adta vissza teljes valóságában. Flaunné szerepében Arday Ida elismerésre méltó eredményt ért el, a 4 felvonás végjelentésében pedig nyílt színen tapsolta meg a közönség. Az elismerésben különben

nem volt hiány, mert egy-egy felvonás után ötször-hatszor is lámpák elé kellett jönni a szereplőknek. A hangulat teljes szépségét és komolyságát több ízben megzavarta a karzat közönsége, belenevetvén a leghatásosabb drámai részletekbe. Nem sokat veszített volna az igazgatóság, ha a karzat is olyan néptelen lett volna, mint a páholyok, az ünneplő és élvező közönség pedig nagyon sokat nyert volna vele. Hiába, a jövő zenéjét a magasabb régiókban még nem értik meg.

SZÍNHÁZ. MŰSOR.

Hétfőn, Hajduk hadnagya. Operett.
Keddeu, Casanova. Operett.
Szerdán, Heidelbergi diákelet. Színmű.
Csütörtökön, Bernd Róza. Színmű.
Pénteken, Drótostót. Operett.
Szombaton, Az emingrás. Színmű.
Vasárnap d. u. Lőcei fehér asszony. Énekes történelmi színmű. Este először János vitéz. Daljáték.

* **Munkácsy hangverseny.** Bodros, holló fekete fürtű ifju állott tegnap a hangverseny terem pódiumán, a közönség ítélőszéke előtt: Munkácsy János. A debreceni zenede ereszettette ki szárnyai alul Prágába a nagy Kubelik mesteréhez, aki megtanította a kis Munkácsyt a helyes vonókezelésre és a kitűnő technikára. Műsorát nagyon ügyesen állította össze a kis művész, mert Wienxeuxs három tételből álló művében láthatuk előadó képességét és élvezhetők technikáját is. Azonban az interpretálásában nagyon sok a pedagogia. Nem láttuk az ereditiséget a fölfogásban, hanem igenis észrevettük egy kitűnő zenepedagogusnak a gondos, minden apró apró részletekre kiterjedő iskoláját. A vonókezelése erőteljes vonásokban nyilvánul és a hangfestése kitűnő. A kis művész technikája elég fejlett, ügyesen veszi a *flasolettokat* is, mégis a felsőbb 7-9 fekvésekben ujjfogása ingadozó. Legjobban sikerült a Rákóczi kesergő Ernst átiratának előadása, amelyet a sok klaszikus közül legjobban élvezett kevés számú, de nagyon előkelő közönség. Ki is jutott a tapsokból bőven a kis Munkácsinak. De ez netegye őt elbizakodottá, Ez az őszinte megnyilatkozás csak kóstol, biztat a jövőre, amikor már eleget fog tudni Munkácsy János ahhoz, hogy önálló hangversenyt adjon. — P. Nagy Zoltán igazi művészi egyéniség. Chopin Polonaise előadásával teljesen magával ragadta a közönséget. Ezt a bájos, poetikusan ömléngő zenedarabot avval a kifogással interpretálta, mint annak idején Busoni, a világhírű olasz zongora művész. Egyébként is dícséret illeti P. Nagy Zoltánt a stílszerű, díszkrét játékaért, melylyel Munkácsy hegedűjátékát kísérte.

— ékás. —

* **Műsorváltás.** Sugár Aranka hirtelen közbejött betegsége miatt a mára hirdett Hajduk hadnagya operett helyett a Lőcei fehér asszony színmű kerül előadásra.

Donogán és Somossy

Debrecen, Kistemplombasár

Menyasszonyi kelengye

Vászon — szőnyeg,

Férfi- és női-fehérmű,

Női divatárak.

Határozott árak.

Remekirók
Képes
Könyvtára

Remekirók
Képes
Könyvtára

Remekirók
Képes
Könyvtára

Remekirók
Képes
Könyvtára

A MAGYAR és a VILÁGIRODALOM KINCSESHÁZA

a klasszikusok első és egyetlen magyar nyelvű szövegképes kiadása.

szerkesztője Radó A. a kiváló író és műfordító Kiadója LAMPEL R.

(Wodianer F. és Fiai) cs. és kir. udv. könyvkereskedés, Budapest, VI., Andrássy-ut 21.

ötven diszes kötet, a klasszikusok arany dombornyomású arczképeivel.

évente legalább 6 kötetes sorozatokban jelennek meg.

bevezetéseit a legjelesebb magyar írók és esztétikusok készítik.

Bevezetéseinek szerzői: *Abrányi E., Alexander B., Ambrus Z., Angyal D., Bánóczy J., Balassa J., Beöthy Zolt., Dóczy L. báró, Endrődi S., Ferenczi Z., Haraszti Gy., Hegedüs L., Heresi S., Ignotus, Junius (Zilahy K. Béla), Kossuth F., Mikszáth K., Negyesy L., Palágyi M., Radó A., Rákosi J., Riedl Frigyes, Szász K., Váczy J., Váradi A.*

művészeti vezetője Hegedüs László festőművész.

illusztráló művészgárdája a magyar festőművészek legjobbjai, közel félezer egész oldalas eredeti illusztrációval gazdagítja a gyűjteményt.

elsősorú külföldi művészek remek illusztrációinak egyedül jogositott reprodukcióit közli.

illusztráló magyar művészei: *Benczur Gy., Bihari Sándor, Csók I., Éder Gy., Fecske A., Garay A., Gergely I., Hári Gy., Hegedüs L., Jászai J., Jendrassik J., Karlovszky B., Lotz K., Márk L., Mihálik D., Nagy Zs., Neogrády A., Olgyai F., Réthy L., Stein J., Székely B., Szlányi L., Telegdy L., Tull O., Udvary G., Vágó Pál, Wagner S. és Zichy M.*

első tizennégy kötete már megjelent.

I-II. kötete: *Petőfi S.* összes költem. Bevezette: *Ferenczi Z.*, Neogrády A., Telegdy L. és Tull Ö. képeivel.

III-IV. kötete: *Kisfaludy S.* összes költeményei. Bevezette: *Junius*. Neogrády Antal, Réthy Lajos, Telegdy László és Tull Ödön képeivel.

V. kötete: *Shakspeare Remekei I.* Coriolanus, Romeo és Julia. Bevezette: *Alexander B.* Gilbert angol művész képeivel.

VI. kötete: *Molière Remekei I.* A fősvény. Bevezette: *Haraszti Gyula* Kiváló francia művészek és Gergely Imre magyar festőművész képeivel.

VII. kötete: *Tóth K.* válog. költeményei. Bevezette: *Endrődi S.* Neogrády A., Telegdy L. és Tull Ö. képeivel.

VIII. kötete: *Berzsenyi Dániel* munkái. Sajtó alá rendezte: *Bánóczy József*. Bevezette: *Váczy János*. Gergely Imre, Mihálik D., Szlányi L., Telegdy L. és Tull Ö. képeivel.

IX. kötete: *Madách I.* válog. munkái. Bevezette *Palágyi Menyhért*. Zichy Mihály illusztrációival.

X. kötete: *Kossuth L.* válog. munkái. Bevezette és sajtó alá rendezte *Kossuth F.* Rajzokkal és arczképekkel.

XI. kötete: *Homeros Illiasza.* Fordította és bevezette *Kemenes (Kempf) József*. Preller világhírű illusztrációival.

XII. kötete: *Schiller* költeményei. Fordította és bevezette *Dóczy Lajos*. Benczur Gyula, Lotz Károly, Wagner Sándor és számos külföldi festőművész illusztrációival.

XIII. kötete: *Tóth Ede* munkái. Bevezette *Garay Ákos* festőművész képeivel.

XIV. kötete: *Kisfaludy K.* munkái I. Sajtó alá rendezte és bevezette *Bánóczy József*. Éder Gyula, Hegedüs László, Neogrády Antal, Stein János, Szlányi Lajos és Tull Ö. képeivel.

egy-egy kötetét külön-külön is kaphatók 6 korona bolti áron, a IX. és X. kötet kivételével.

első tizennégy kötete 3968 oldal (373 iv) és 256 művészi illusztráció. A legolcsóbb és legértékesebb házi könyvtár és házi képtár. Ötven vaskos kötet. Ára diszkótésben 250 kor. Megrendelhető csekély részletfizetésre a **Lampel-Wodianer-féle** és bármely más könyvkereskedésben. Megrendelésnél pontosan kikötendő a klasszikusok első magyar szövegképes kiadása.